

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بررسی روشهای دستیابی به اطلاعات مالی مودیان مالیاتی در کشورهای مختلف

معاونت پژوهش، برنامه ریزی و امور بین الملل

دفتر پژوهش و بهبود فرآیندها

سال ۱۳۹۲

عنوان گزارش:

بررسی روشهای دستیابی به اطلاعات مالی مؤدیان در کشورهای مختلف جهان

تدوین کنندگان: محبوبه زمانیان، فرشته حاج محمدی و آیت زایر

نظارت علمی و ویراستاری: احمد زمانی و آیت زایر

شماره گزارش: ۶۱۱-۶۰۹-۹۲۲

خلاصه مدیریتی

۱. دسترسی به اطلاعات مالی مؤدیان مالیاتی کلید وصول حقوق حقه دولت از مؤدیان مالیاتی است. دستگاه مالیاتی به منظور محاسبه دقیق میزان تعهدات مالیاتی مؤدیان و همچنین راستی آزمایی اطلاعات ارائه شده در اظهارنامه‌های مالیاتی مؤدیان، نیاز دارد تا از منابع مختلف غیر از خود مؤدیان، اطلاعات مؤرد مربوط به گردش مالی مؤدیان را جمع‌آوری نماید. در این گزارش، روشهای دستیابی به اطلاعات مؤدیان در نظامهای مالیاتی سایر کشورها و حدود و اختیارات قانونی آنها در این زمینه بررسی شده است.

۲. به طور کلی سازمانهای مالیاتی به غیر از مؤدیان از سه طریق دیگر اطلاعات مؤرد نیاز خود را برای محاسبه تعهدات مالیاتی مؤدیان، جمع‌آوری می‌کنند. از طریق اجازه دسترسی به اطلاعات مالی و حسابهای بانکی مؤدیان، اجازه ورود به محل فعالیت و اقامت مؤدیان و کسب اطلاعات از اشخاص ثالث و سایر دستگاهها و بخشهای دولتی از مهمترین منابع کسب و جمع‌آوری اطلاعات مؤرد نیاز سازمان مالیاتی محسوب می‌شوند.

۳. اگرچه اصل «رازداری بانکی» ضامن حفظ امنیت امور مالی اشخاص حقیقی و حقوقی در نظام بانکی می‌باشد اما این اصل مانعی برای دسترسی مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی مؤدیان نیست چراکه رازداری بانکی می‌تواند به عنوان ابزاری برای اختفای فعالیت‌های غیرقانونی و فرار مالیاتی مؤرد استفاده قرار گیرد. دسترسی به اطلاعات مالی و بانکی مؤدیان طبق قانون و بر اساس رابطه تعریف شده بین نظام مالیاتی و نظام بانکی صورت می‌گیرد. حدود اختیارات، دامنه، سطوح و نحوه دسترسی به این اطلاعات در کشورهای مختلف متفاوت است.

۴. در کلیه کشورهای عضو OECD برای حمایت از اطلاعات مالیاتی محرمانه قوانین بسیار سختی وجود دارد که از آن جمله می‌توان به اعمال مجازات‌های شدید برای نقض حریم خصوصی افراد اشاره نمود. با این وجود تمامی کشورهای عضو OECD به مقامات مالیاتی اجازه می‌دهند تا برای اهداف مالیاتی به اطلاعات بانکی دسترسی داشته باشند؛ تنها اقلیت اندکی دستیابی به اطلاعات بانکی را به جرائم مالیاتی محدود کرده‌اند.

۵. به طور کلی، اطلاعات بانکی مؤدیان با اهداف مالیاتی و غیرمالیاتی از نظام بانکی درخواست می‌شود: در ارتباط با اهداف غیرمالیاتی تمام کشورهای عضو OECD دسترسی به اطلاعات بانکی را برای دعاوی حقوقی و کیفری غیر مالیاتی، اعم از مقاصد داخلی و خارجی مجاز می‌دانند. در کلیه کشورهای، بانکها ملزم به ارائه اطلاعات بانکی در هنگام دعاوی کیفری داخلی و خارجی هستند. در دعاوی حقوقی غیرمالیاتی، کلیه کشورها به غیر از سه کشور (آلمان، یونان، لوکزامبورگ) بانکها را ملزم به ارائه اطلاعات در دعاوی حقوقی داخلی کرده‌اند.

۶. در ارتباط با اهداف مالیاتی غالب کشورها با قید استثنائاتی در قوانین یا احکام کلی مربوط به سرّی بودن اطلاعات بانکی، امکان دسترسی مقامات مالیاتی به این اطلاعات را فراهم می‌کنند. در تعداد معدودی از کشورها، دسترسی به اطلاعات تنها به

موارد تقلب مالیاتی یا پیگردهای کیفی محدود است. در لوکزامبورگ مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی دسترسی مستقیم ندارند و اطلاعات بانکی تنها توسط مراجع قضایی و در موارد مشکوک به فرار مالیاتی قابل دسترسی است.

۷. سازمان‌های مالیاتی به روشهای متعددی به اطلاعات بانکی دسترسی دارند. یکی از این روشها گزارش خودکار انواع خاصی از اطلاعات توسط بانکها به مقامات مالیاتی است. در حال حاضر در ۱۹ کشور عضو OECD گزارش خودکار اطلاعات از سوی بانکها الزامی است. برخی از کشورها بانکهای اطلاعاتی متمرکزی از حسابهای پس انداز دارند. سازمان مالیاتی از این اطلاعات برای تحقیق، کنترل و اهداف وصول مالیات استفاده می‌کند.

۸. یکی دیگر از شیوه‌های مورد استفاده مقامات مالیاتی برای کسب اطلاعات از بانکها ارائه درخواست ویژه اطلاعات در مورد یک پرونده مالیاتی و یک مؤدی خاص است. در کلیه کشورها، مقامات مالیاتی، مراجع قضایی یا دادستان عمومی مجاز به کسب اطلاعات از بانکها در خصوص پرونده‌های درگیر در موضوعات کیفی مالیاتی می‌باشد.

۹. در تعدادی از کشورها اطلاعات بانکی بدون هیچگونه محدودیتی برای مقاصد مالیاتی قابل دریافت است. در برخی دیگر نیز کسب اطلاعات بانکی به رویه‌های خاصی چون شرط اجباری (کانادا)، احضاریه‌های اداری (آمریکا) یا توافق یک کمیسیون مستقل نیاز دارد. در سایر کشورها مقامات مالیاتی با برخی محدودیت‌ها و تحت شرایط خاص به اطلاعات حسابهای بانکی دسترسی دارند.

۱۰. در برخی از کشورها تحت شرایط خاص مقامات مالیاتی از قدرت لازم برای گرفتن مدارک بانکی یا ورود به اماکن بانکی برای ارزیابی مستقل اسناد برخوردارند و در اکثر کشورهای عضو OECD کسب اطلاعات بانکی اشخاص ثالث غیرمظنون که صرفاً با افراد مشکوک به تقلب‌های مالیاتی مبادلات اقتصادی داشته‌اند، مجاز است. بعلاوه، در غالب کشورهای عضو، کسب اطلاعات بانکی متعلق به اعضای خانواده فرد مورد درخواست، بلامانع است. در بیش از نیمی از کشورهای عضو OECD می‌توان اطلاعات مربوط به وضعیت اقتصادی صاحب حساب یا فعالیت‌های اقتصادی وی را که برای اهداف اعتباری توسط بانک دریافت شده، دریافت کرد.

۱۱. در ارتباط با اشخاص ثالث و سایر دستگاهها و ادارات دولتی، در تمامی کشورهای عضو OECD و برخی کشورهای منتخب غیرعضو امکان کسب کلیه اطلاعات مرتبط با امور مالیاتی وجود دارد و سازمان امور مالیاتی از اختیار قانونی لازم برای کسب تمام اطلاعات مرتبط مالیاتی از بانکها و سایر بخشهای دولتی برخوردار است و در حقیقت می‌توان این اختیارات را به کسب اطلاعات از اشخاص ثالث تعمیم داد.

۱۲. اختیار ورود به محل فعالیت و اقامت مؤدی به منظور کسب اطلاعات موردنیاز برای رسیدگی و محاسبه تعهدات مالیاتی در اغلب سازمان‌های مالیاتی تحت بررسی، وجود دارد. در ۱۲ کشور، سازمان مالیاتی برای استفاده از این اختیار و ورود به

محل کسب و فعالیت مؤدی نیازمند کسب مجوز کتبی است و در دو کشور دیگر نیز تنها در رابطه با پرونده‌های کیفری وجود این مجوز ضرورت پیدا می‌کند.

۱۳. در کشورهای تحت بررسی، اختیار ورود به محل اقامت مؤدی محدود می‌باشد. در بیش از نیمی از آنها وجود مجوز جستجو برای ورود به محل اقامت مؤدی برای هر منظوری الزامی است و در دو کشور دیگر نیز تنها در موارد کیفری و تقلب امکان پذیر می‌باشد.

۱۴. در بیش از نیمی از کشورهای تحت بررسی وجود مجوز کتبی برای توقیف اسناد مؤدی الزامی است.

۱۵. در بیشتر کشورهای عضو OECD ماموران مالیاتی می‌توانند بدون کمک سایر نهادهای دولتی درخواست مجوز نمایند. این امر در کشورهای منتخب غیر عضو کمتر رایج است.

فهرست مطالب

- ۱) مقدمه..... ۱
- ۲) رئوس کلی و الزامات دست یابی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی..... ۱
- ۱-۲) اصل راز داری بانکی..... ۱
- ۲-۲) لزوم دسترسی به اطلاعات بانکی توسط مقامات مالیاتی..... ۱
- ۳) تأثیرات رازداری بانکی بر سازمان مالیاتی و اجرای قانون..... ۴
- ۴) تجارب کشورها در دسترسی به اطلاعات بانکی مؤدیان و سیر تحول آن..... ۵
- ۱-۴) اهداف غیر مالیاتی..... ۵
- ۲-۴) اهداف مالیاتی..... ۵
- ۳-۴) روشهای دسترسی به اطلاعات بانکی توسط سازمان مالیاتی..... ۶
- ۵-۴) اختیارات دسترسی سازمان مالیاتی به اطلاعات مالی مؤدیان از منابع و اشخاص مختلف..... ۱۰
- ۶-۴) گزارش اطلاعات توسط مؤدیان..... ۱۲
- ۵) نتیجه گیری..... ۱۳
- فهرست منابع..... ۱۵

۱) مقدمه

گزارش حاضر در راستای اهداف مالیاتی، به بررسی روشهای دستیابی به اطلاعات مالی مؤدیان غیر از آنچه که خود مؤدیان در اختیار سازمانهای مالیاتی قرار می‌دهند، پرداخته است. به طور کلی سازمانهای مالیاتی برای بررسی و محاسبه میزان دقیق مالیات واقعی مؤدیان و همچنین راستی آزمایی اطلاعات اظهارشده توسط آنها، نیازمند دریافت اطلاعات مربوط به گردش مالی و معاملات بنگاهها از سایر مراکز مالی و دستگاههای دولتی هستند. کسب اطلاعات مالی از نظام بانکی، سایر دستگاهها و ادارات دولتی و روشهای دسترسی مستقیم تحت شرایط خاص از مرسومترین روشهای مورد استفاده در نظامهای مالیاتی کشورهای مختلف جهان است. در این گزارش به بررسی تجارب جهانی در این زمینه با تاکید مکانیزم دریافت اطلاعات از نظام بانکی پرداخته شده است.

۲) رؤس کلی و الزامات دست یابی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی

۱-۲) اصل راز داری بانکی

۱. اصل «رازداری بانکی» عملاً در حفظ امنیت امور مالی اشخاص حقیقی و حقوقی نقش قابل توجهی را ایفا می‌کند. از مفهوم این کلمه می‌توان چنین استنباط نمود که رابطه بین مشتری و بانکدار، بانک را ملزم می‌کند تا با کلیه امور مشتری همانند یک موضوع محرمانه برخورد نماید. در کشورهای مختلف برای جلوگیری از افشای اطلاعات مشتری به طرفهای ثالث عادی، مراجع و تعهدات بانکی بطور کم و بیش تصریح می‌شود. دسترسی به چنین اطلاعاتی از سوی طرفهای ثالث عادی حریم خصوصی و بطور بالقوه سلامت امور مالی و تجاری مشتری را به مخاطره می‌اندازد.
۲. اما دسترسی مراجع دولتی از جمله مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی نباید به دلیل اهمیت رازداری بانکی در ثبات سیستم بانکی کشور نادیده انگاشته شود. رازداری بانکی ممکن است مؤدی را در اختفای فعالیت‌های غیرقانونی و فرار مالیاتی یاری کند. لذا جهت دسترسی مراجع مالیاتی به اطلاعات بانکی مؤدیان، باید اقدامات سخت امنیتی پیش بینی گردد تا سازمان مالیاتی به اهداف خود رسیده و این اطمینان ایجاد شود که اطلاعات صرفاً برای اهداف خاص قید شده در قانون مورد استفاده قرار می‌گیرند. کلیه دولتهای عضو OECD برای حمایت از اطلاعات مالیاتی محرمانه قوانین بسیار سختی دارند که از آن جمله می‌توان به اعمال مجازات‌های شدید برای نقض حریم خصوصی افراد اشاره نمود.
۳. اکثر کشورهای عضو OECD به مقامات مالیاتی اجازه می‌دهند تا برای اغلب اهداف مالیاتی به اطلاعات بانکی دسترسی داشته باشند؛ تنها اقلیت اندکی دستیابی به اطلاعات بانکی را به موضوعات جرائم مالیاتی محدود کرده‌اند.

۲-۲) لزوم دسترسی به اطلاعات بانکی توسط مقامات مالیاتی

۴. دستیابی به اطلاعات بانکی توانایی مقامات مالیاتی را در مدیریت بهینه قوانین مالیاتی مصوبه مجلس افزایش می‌دهد. اطلاعات مورد نیاز مقامات در شرایط خاص عبارت است از اطلاعات سپرده‌گذاری و برداشت‌ها (بعنوان مثال برای

تشخیص عدم گزارش قانونی یا غیرقانونی، تشخیص ادعای نادرست مؤدی در مورد کسورات، تشخیص معاملات وام-گیری واسطه‌ای یا معاملات ساختگی، برای گرفتن پاسخ سؤالاتی در مورد اصل وجوه، شناسایی موارد رشوه و پرداخت-های مشکوک به مأموران دولتی خارجی)، کارت امضاء (بعنوان مثال برای تأیید کنترل شرکت حقوقی، برقراری ارتباط بین مؤدیان علی‌الظاهر غیرمرتبط) و درآمد بهره، اطلاعات بانکی برای مراجع مالیاتی هم از جهت رسیدگی و هم از نظر وصول دیون مالیاتی حائز اهمیت است.

۵. دسترسی به اطلاعات حسابهای بانکی می‌تواند به اشکال مختلف صورت گیرد. اکثریت کشورهای عضو OECD می‌توانند اطلاعات را طی یک فرآیند اداری یا قضایی به طور مستقیم یا غیرمستقیم از بانک درخواست نمایند. سازمانهای مالیاتی برخی از کشورهای عضو تحت شرایط خاص با مراجعه به بانک، مستقیماً اطلاعات مورد نیاز مربوط به حساب بانکی را دریافت می‌کنند. سازمانهای مالیاتی دیگر کشورهای عضو از طریق پایگاههای داده‌ای متمرکز به اطلاعات بانکی دسترسی مستقیم دارند. دیگر سازمانهای مالیاتی ممکن است دسترسی مستقیم کمتری داشته باشند و شاید برای کسب این قبیل اطلاعات نیازمند طی فرآیندهای رسمی باشند (بعنوان مثال احکام اداری، شروط، احکام دادگاه). بسیاری از سازمانهای مالیاتی نیز انواع خاصی از اطلاعات (بعنوان مثال پرداخت های بهره) را به طور خودکار از بانکها دریافت می‌کنند که این امر به طور قابل توجهی کار ادارات مالیاتی داخلی و بطور بالقوه انتشار انواع اطلاعات را که احتمالاً با طرفهای قرارداد بطور خودکار مبادله می‌شوند، تسهیل می‌کند. احتمالاً این قبیل گزارش‌دهی‌های خودکار برای مؤدیان نیز سودمند خواهد بود. در برخی از کشورها این قبیل گزارش‌دهی‌ها به مراجع مالیاتی امکان می‌دهد تا اظهارنامه‌های مالیاتی مؤدیان مقیم خود را آماده نمایند و به این ترتیب بار تمکین آنها را کاهش دهند.

۶. ممانعت از دسترسی مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی می‌تواند پی آمدهای نامطلوب داخلی و بین‌المللی در پی داشته باشد. از نظر داخلی، این امر مراجع مالیاتی را از تشخیص و وصول مبالغ صحیح مالیات باز می‌دارد و نیز بی عدالتی مالیاتی را در اذهان مؤدیان پرورش می‌دهد. عدم دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی ممکن است در برخی از انواع درآمدی، فرار از کلیه مبالغ مالیاتی را سبب شود. بنابراین، در میان گروههای مختلف درآمدی بی عدالتی‌هایی را ایجاد می‌کند. اعتماد به عدالت سیستم مالیاتی در تشویق مؤدیان به تمکین داوطلبانه از قانون، الزامی است. لذا با افزایش تعداد مؤدیانی که سهم خود از بار مالیاتی کشور را غیرعادلانه می‌دانند، احتمالاً تعداد موارد عدم تمکین نیز افزایش یابد.

۷. عدم دسترسی به اطلاعات بانکی ممکن است هزینه‌های سازمان مالیاتی و نیز هزینه تمکین مؤدیان را افزایش دهد. چرا که باید برای یافتن اطلاعات تحت حمایت رازداری بانکی تلاش شود. بنابراین تلاشهای مضاعف، منابع با ارزش را از سایر فعالیتهای سازمان مالیاتی منحرف می‌کند. این امر بار اضافه‌ای را بر سازمان مالیاتی تحمیل می‌کند و این درحالی است که سازمانهای دیگر مجبورند با منابع کمتر فعالیتهای بیشتری را انجام دهند. ادارات مالیاتی و مؤدیان هر دو می‌توانند از گزارش خودکار اطلاعات توسط مؤسسات مالی بهره‌مند شوند.

۸ گزارش خودکار اطلاعات از سوی مؤسسات مالی می‌تواند برای ادارات مالیاتی به لحاظ رسیدگی به اطلاعات گزارش شده از سوی مؤدیان سودمند باشد. همچنین گزارش‌دهی خودکار، ادارات مالیاتی را در اجرای برنامه‌ها یاری می‌کند و چه بسا با کاهش بار تمکین، مؤدیان نیز از این برنامه‌ها سود ببرند. بدون دسترسی به اطلاعات بانکی نیل به هیچ یک از این منافع میسر نیست. اصلاحات مربوط به گزارش‌دهی خودکار و مبادله اطلاعات در بافت مطالعاتی کمیته در خصوص استفاده از مالیاتهای تکلیفی و مبادله اطلاعات برای ارتقاء جریانهای بهره‌برون مرزی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. عدم دسترسی ادارات مالیاتی به اطلاعات بانکیها (از طریق درخواست‌های ویژه برای اطلاعات و یا از طریق گزارش‌دهی خودکار) ممکن است علاوه بر افزایش هزینه‌های تمکین مؤدیان مسئولیت ارائه گزارش‌های اضافی را نیز به آنان تحمیل کند.

۹. به لحاظ بین‌المللی، پیشرفت فناوری افزایش معاملات بین‌المللی و دسترسی بیشتر به مؤسسات مالی کشورهای خارجی را امکان‌پذیر ساخته است، که این امر می‌تواند پایه‌های مالیاتی دیگر کشورها را بطور جدی تخریب کند. در نتیجه، امروزه عدم تمکین از قوانین مالیاتی در سطح بین‌الملل، بیش از گذشته سازمان‌های مالیاتی را تهدید می‌کند. به همین دلیل دسترسی مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی طرفهای قرارداد از اهمیت فزاینده‌ای برخوردار است.

۱۰. عدم دسترسی به اطلاعات بانکی برای مقاصد مالیاتی ممکن است باعث تخریب جریانهای مالی و سرمایه‌های گردیده و رقابت‌های مضر مالیاتی را سبب شود. گزارش سازمان OECD، «رقابت زیانبار مالیاتی: معضل نوظهور جهانی»، در شناسایی اقدامات زیانبار مالیاتی به فقدان انتقال مؤثر اطلاعات بویژه اطلاعات بانکی به عنوان یکی از عوامل مهم در کنار سایر عوامل اشاره دارد. تأثیرات روال یا قوانین رازداری بانکی یک کشور در رقابت ناسالم مالیاتی، به میزان دست‌یابی مراجع به اطلاعات بانکی در راستای مقاصد مالیاتی بستگی خواهد داشت. فقدان دست‌یابی به اطلاعات بانکی ممکن است در نتیجه قوانین رسمی نباشد، بلکه از سیاست‌های اداری یا روال بازدارنده انتقال اطلاعات نشأت گرفته باشد.

۱۱. پدیده جهانی شدن، فناوری و آزادسازی جریان سرمایه فرصتهای بسیاری را برای انجام معاملات تجاری ایجاد کرده است. این فرصتها نیز بسیار آسان در اختیار طیف گسترده‌تری از جمعیت قرار می‌گیرند. مؤدیان بیش از پیش با بهره‌گیری از حوزه‌های سخت‌گیر در امر رازداری بانکی از پرداخت مالیاتهای قانونی می‌گریزند. بنابراین ب موجب فقدان امکان دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی و پی‌آمدهای نامطلوب ایجاد شده، پتانسیل‌های سوء استفاده بطور تصاعدی افزایش یافته‌اند ضمن اینکه منابع اطلاعاتی قدیمی مربوط به این معاملات (بعنوان مثال، کنترل‌های مبادله) نیز از میان برداشته شده‌اند. نکته حائز اهمیت برای مقامات مالیاتی این است که بطور مشابه‌تر از میان فرصتهای فزاینده فعالیت‌های غیر قانونی و فرصت‌های فرار مالیاتی را حفظ نمایند. مقامات مالیاتی نگران افزایش تعداد مؤدیان مفقودی (بعنوان مثال مؤدیانی که دارایی‌ها و فعالیت‌های خود را از طریق وکلای شرکتها در حسابهای خارجی پنهان می‌کنند) در آینده هستند. تصمیمات اتخاذی کشورها برای سخت‌گیری یا

جلوگیری از دست‌یابی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی بیش از هر زمان دیگری سازمان‌های مالیاتی کشورها را تحت تأثیرات نامطلوب قرار می‌دهد.

۱۲. به همین دلایل، برخی از مهمترین نگرانی‌هایی که مقامات مالیاتی از محدودیت دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی دارند عبارتند از:

- کاهش توان مقامات مالیاتی در تعیین و وصول مبالغ صحیح مالیات مؤدیان اعم از داخلی و خارجی
- افزایش بی‌عدالتی مالیاتی بین مؤدیانی که به موجب قوانین مالیاتی به فن‌آوری‌های تسهیل‌کننده عدم تمکین دست‌یابی دارند و آنهایی که از این فن‌آوری‌ها بی‌بهره‌اند.
- پیدایش بی‌عدالتی مالیاتی در میان سرمایه‌های جاری و درآمدهای ناشی از کار و دارایی‌های غیرمنقول
- تضعیف تمکین داوطلبانه
- افزایش هزینه‌های سازمان مالیاتی و هزینه‌های تمکین مؤدیان
- انحراف جریان‌های بین‌المللی سرمایه
- کمک به رقابت مالیاتی غیرمنصفانه
- ممانعت از همکاری بین‌المللی سازمانهای مالیاتی

۱۳. در حال حاضر کشورهای عضو OECD درجات مختلفی از اختیارات و ابزارها را برای کسب و تبادل اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی در اختیار دارند، هرچند که غالب آنها در این باب از اختیارات گسترده‌ای برخوردار هستند.

۱۴. در شرایط ایده‌آل کلیه کشورهای عضو OECD به دنبال تسهیل دسترسی مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی را در راستای تمامی اهداف مستقیم یا غیرمستقیم مالیاتی هستند تا آنها به طور کامل از عهده مسئولیت افزایش درآمدهای مالیاتی برآمده و به طور مؤثر در مبادله اطلاعات مشارکت نمایند. برخی از کشورها برای رسیدن به این سطح از دسترسی در مقایسه با کشورهای دیگر نیازمند تغییرات قابل توجهی در قوانین و یا در روال معمول کارهای خویش هستند.

۳) تأثیرات رازداری بانکی بر سازمان مالیاتی و اجرای قانون

۱۵. رازداری بانکی و اعتمادی که از این راه به سیستم بانکداری کشور وجود دارد، می‌تواند محرکی برای توسعه صنعت فعال خدمات مالی باشد. بخش خدمات مالی و بانکی سودآور و رو به رشد است که البته یکی از عوامل این امر همان رازداری بانکی است.

۱۶. دسترسی مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی نباید به دلیل اهمیت رازداری بانکی در ثبات سیستم بانکی کشور نادیده انگاشته شود. رفع محدودیتهای رازداری بانکی برای اهداف سازمان مالیاتی باید با اقدامات سختگیرانه امنیتی همراه باشد تا از استفاده اطلاعات صرفاً برای اهداف خاص قید شده در قانون اطمینان حاصل شود.

۱۷. تجربیات ۵۰ سال اخیر نشان می‌دهد که محدودیت دسترسی به اطلاعات بانکی مانعی برای سازمان مالیاتی و اجرای قانون است. اندازه‌گیری دقیق دامنه عدم تمکین مالیاتی که ناشی از دسترسی ناموفق به اطلاعات بانکی است، بسیار دشوار می‌باشد چرا که دسترسی به اطلاعات ضروری ناکافی است و همین مشکل در مورد اندازه‌گیری میزان پول شویی نیز صادق است.

۴) تجارب کشورها در دسترسی به اطلاعات بانکی مؤدیان و سیر تحول آن

۱۸. در بخشهای قبل به شرح پیشرفت‌های اخیر و ضرورت دسترسی به اطلاعات بانکی برای مقاصد مالیاتی و پی‌آمدهای داخلی و خارجی فقدان این قابلیت پرداخته شد. در این قسمت خلاصه‌ای از روشهای مورد استفاده در کشورهای مختلف برای دسترسی به اطلاعات بانکی با اهداف مالیاتی ارائه شده است.

۴-۱) اهداف غیر مالیاتی

۱۹. بطور کلی، تمام کشورهای عضو OECD دسترسی به اطلاعات بانکی را برای دعاوی حقوقی و کیفری غیر مالیاتی، اعم از مقاصد داخلی و خارجی مجاز می‌دانند. کلیه کشورهای بانکه‌ها را ملزم می‌کنند تا در رابطه با دعاوی کیفری داخلی و خارجی، حداقل در برخی موارد اطلاعات بانکی را ارائه نمایند، در حوزه دعاوی حقوقی غیرمالیاتی، کلیه کشورها به استثناء سه کشور (آلمان، یونان، لوکزامبورگ) الزام بانکه‌های خود نسبت به ارائه اطلاعات در خصوص دعاوی حقوقی داخلی را در حداقل موارد گزارش نموده‌اند. در باب دعاوی حقوق بین‌المللی نیز کلیه کشورهای به جز چهار کشور (آلمان، یونان، ایرلند، لوکزامبورگ) بانکه‌ها را به ارائه اطلاعات در موارد محدود ملزم نموده‌اند. در زمینه وصول بدهی‌ها و ورشکستگی، در تمامی کشورهای عضو به جز دو مورد (آلمان، یونان) بانکه‌ها متعهد هستند تا در مواردی اطلاعات لازم را برای وصول بدهی داخلی و ورشکستگی ارائه نمایند. الزام به ارائه اطلاعات مشابه برای رسیدگی به برخی دعاوی بین‌المللی نیز از سوی کلیه کشورهای به استثناء سه کشور یونان، آلمان، استرالیا پذیرفته شده است.

۲۰. کلیه کشورهای عضو OECD به غیر از کره جنوبی (که در انتظار تصویب لایحه پیشنهادی مبارزه با پول‌شویی است) و هلند (که مطابق قانون فاقد رازداری بانکی است) برای تخفیف اصل رازداری بانکی در جهت مقابله با پول‌شویی اقداماتی را اتخاذ نموده‌اند. بیش از نیمی از کشورهای عضو OECD که این قبیل اقدامات را اتخاذ نموده‌اند تا حدودی به اطلاعات بانکی با اهداف مالیاتی دسترسی دارند.

۴-۲) اهداف مالیاتی

۲۱. غالب کشورها با قید استثنائاتی در قوانین یا احکام کلی مربوط به سرّی بودن اطلاعات بانکی، امکان دسترسی مقامات مالیاتی به این اطلاعات را فراهم می‌کنند. در تعداد معدودی از کشورها، دسترسی به اطلاعات صرفاً به موارد تقلب مالیاتی

یا پیگردهای کیفی محدود می‌شود. در لوکزامبورگ مقامات مالیاتی به اطلاعات بانکی دسترسی مستقیم ندارند و اطلاعات بانکی صرفاً توسط مراجع قضایی و در موارد مشکوک به فرار مالیاتی قابل دسترسی است.

۳-۴) روشهای دسترسی به اطلاعات بانکی توسط سازمان مالیاتی

۲۲. سازمان‌های مالیاتی به روشهای متعددی به اطلاعات بانکی دسترسی پیدا می‌کنند. یکی از این روشها گزارش خودکار انواع خاصی از اطلاعات توسط بانکها به مقامات مالیاتی است. در حال حاضر در ۱۹ کشور عضو OECD (استرالیا، کانادا، دانمارک، فنلاند، فرانسه، یونان، مجارستان، ایرلند، ایتالیا، ژاپن، کره جنوبی، هلند (مطابق با مرانامه‌های اخلاقی)، پرتغال، نیوزیلند، نروژ، اسپانیا، سوئد، انگلستان و آمریکا) گزارش خودکار اطلاعات از سوی بانکها الزامی است. بطور کلی، کشورها مکلف‌اند بابت بهره پرداختی به مؤدی و مالیاتی که به ازاء آن در منبع کسر می‌شود، بطور خودکار گزارش ارائه نمایند. بعلاوه، بانکها در برخی از کشورها موظف هستند تا در مورد افتتاح و بستن حسابها و مانده حساب در پایان سال و بهره مربوط به وامها نیز گزارش خودکار ارائه نمایند. در جدول (۱) فهرست انواع اطلاعاتی که به طور خودکار از سوی بانکها به مقامات مالیاتی گزارش می‌شود، نشان داده شده است.

جدول (۱) - انواع اطلاعاتی که به طور خودکار از سوی بانکها به مراجع مالیاتی گزارش می‌شوند

کشور	افتتاح و بستن حساب	بهره پرداختی و شخص دریافت کننده حساب	مانده حساب در پایان سال	سایر موارد
استرالیا		X		
بلژیک				X ^۱
کانادا		در بیشتر موارد		مورد باید در صورت کسر مالیات در منبع گزارش شوند
دانمارک	X	X	X	X ^۲
فنلاند		X ^۳		X
فرانسه	X	X		کلیه درآمدهای ناشی از سرمایه باید گزارش شوند
یونان	X			X
مجارستان ^۴	X			
ایرلند		X ^۵		
ایتالیا				X ^۶
ژاپن		X		
کره		X		مالیات کسر شده در منبع بابت بهره پرداختی
هلند		پرداخت شده به افراد مقیم		
نیوزیلند		X		
نروژ		بهره های حاصله در پایان سال	X	بهره های مربوط به وام
پرتغال				استفاده از پس اندازهای خانوار برای مقاصد دیگر
اسپانیا		X		X ^۷
سوئد		X	X	بهره وامها
انگلستان		X ^۸		
آمریکا		X ^۹		X ^{۱۰}
اسلواکی	X			شماره حساب، نام و نشانی صاحب حساب

توضیحات جدول:

- ۱- هرگاه بانکها مجبور به کسر مالیات در منبع ناشی از سرمایه باشند، باید نوع درآمد، درآمد مشمول مالیات و در صورت وجود معافیت دلیل معافیت را اعلام نمایند. البته هویت شخص ذینفع نباید به اداره مالیاتی ارائه شود.
- ۲- اطلاعات مربوط به بهره پرداختی مؤدی به بانک و مطالبه بدهی که براساس آن بهره پرداخت می شود، اطلاعات انتقال اوراق قرضه یا اوراق بهادار باید گزارش شود.
- ۳- انواع بهره های پرداختی زیر باید از سوی بانک گزارش شوند: بهره پرداختی مشتری به بانک و مانده سرمایه در پایان سال؛ بهره پرداختی بابت سپرده هایی که درآمد بهره آنها مشمول مالیات نیست. در صورت پرداخت بهره به افراد غیر مقیم اداره مالیات گزارش سالیانه ای را از بانک دریافت نموده و سپس آنها را برای اهداف کنترل به کشور خارجی ارسال می کند.
- ۴- بانکها موظفند تاریخ افتتاح حساب، شماره حساب، نام و نشانی صاحب حساب را در ظرف ۱۵ روز از زمان افتتاح حساب به اداره مالیات گزارش نمایند.
- ۵- بجز در مواقعی که مالیات حفظ بهره سپرده، کسر شده و یا در جریان اظهارنامه قانونی توسط شخص متأثر به فرد غیر مقیم پرداخت شده باشد (که در اینصورت اظهارنامه باید برای بررسی اداره درآمدها نگه داشته شود).
- ۶- وقتی بانک بعنوان واسطه در معاملات عمل کند باید الگوهای RAD مربوط به مالیاتهای تکلیفی سود سهام پرداختی به افراد غیر مقیم را به وزارت دارایی ارسال نماید. کلیه اطلاعات مربوط به مبادلات نقدی به خارج و بالعکس اوراق قرضه بیش از ۲۰ میلیون پوند.
- ۷- مؤسسات بانکی با دریافت درآمدهای پرداختی از سوی سایر بانکها یا اوراق بهادار خارجی در سپرده ها و یا با تحت کنترل گرفتن این وجوه به عنوان مدیران کنترل باید موارد را گزارش نمایند. شرایط گزارش، موارد زیر را نیز تحت پوشش قرار می دهد: صدور پذیره نویسی و انتقال اوراق بهادار از جمله اوراق قرضه دولتی، انتقال رهن اوراق بهاداری که در آن اعتبار مؤسسات دخالت دارد.
- ۸- بجز در مواردی که اشخاص اظهارنامه ارائه نموده و در آن قید کرده باشند که مقیم عادی انگلستان نیستند و درخواست دهند که اطلاعات نباید به اداره درآمدهای داخلی انتقال یابد.
- ۹- برای اشخاص آمریکایی که گیرندگان معاف نیستند و نیز برای خارجیان غیر مقیمی که مقیم کشور کانادا هستند. همچنین بانکها ملزم می شوند تا سایر انواع بهره های پرداختی به اشخاص آمریکایی را گزارش نمایند.
- ۱۰- گزارشات معاملات مشکوک و گزارشات معاملات جاری
۲۳. برخی از کشورها (فرانسه، مجارستان، کره، نروژ و اسپانیا) بانکهای اطلاعاتی متمرکزی از اطلاعات حسابهای پس انداز ایجاد نموده اند. در **فرانسه** مؤسسات مالی کنترل کننده سهام، اوراق قرضه یا وجوه نقد ملزم هستند هر ماه در خصوص افتتاح حساب، اصلاحات و بستن انواع حسابها گزارش ارائه نمایند. این اطلاعات در پایگاه داده های رایانه ای

ذخیره شده و توسط سازمان مالیاتی فرانسه برای تحقیق، کنترل و اهداف وصول مالیات مورد استفاده قرار می‌گیرند. **گروه جنوبی** در پایگاه داده کل سازمان مالیاتی، پایگاه داده جداگانه و مشخصی دارد، که گزارشات خودکار اطلاعات بانکیها در خصوص بهره‌های پرداختی را در برمی‌گیرد (یعنی مبالغ بهره‌های پرداختی، مالیات در منبع بابت بهره‌ها، حسابهای بانکی که به آنها بهره تعلق می‌گیرد، هویت صاحبان حساب همراه با شماره ثبت اقامت یا شماره ثبت شغلی او). این پایگاه داده اساساً برای رسیدگی مالیات بر درآمد و کنترل صحت اظهارنامه‌های مالیات بر ارث مورد استفاده قرار می‌گیرند. در پایگاه داده‌های کشور **اسپانیا** نیز به شیوه مشابه رفتار می‌شود. در این پایگاه مواردی چون حساب‌های بانکی هر یک از مؤدیان که در آن کسر در منبع اتفاق افتاده است؛ درآمد حاصل از سرمایه منقول که مشمول مالیات تکلیفی بوده است و در نهایت اطلاعات مربوط به چک‌های حسابهای جاری که با مبالغی بیش از ۵۰۰۰۰۰۰ پیروتا وصول شده اند، شناسایی و رصد می‌شوند.

۲۴. یکی از مهمترین شیوه‌های مورد استفاده مقامات مالیاتی برای کسب اطلاعات از بانکها ارائه درخواست ویژه اطلاعات در مورد یک پرونده مالیاتی و یک مؤدی خاص است. در کلیه کشورهای عضو، مراجع مالیاتی، مراجع قضایی یا دادستان عمومی برای کسب اطلاعات از بانکها در خصوص پرونده‌های درگیر در موضوعات کیفری مالیاتی مجاز شمرده می‌شوند. در اکثریت قریب به اتفاق کشورهای عضو می‌توان اطلاعات مورد نیاز برای تشخیص تعهدات مالیاتی یک مؤدی خاص را نیز از بانکها بدست آورد.

۲۵. در تعدادی از کشورها (از جمله استرالیا، چک، دانمارک، فنلاند، فرانسه، ایتالیا، نروژ، نیوزلند، اسپانیا و ترکیه) می‌توان اطلاعات بانکی را بدون هیچگونه محدودیتی برای مقاصد مالیاتی کسب نمود. در سایر کشورها ممکن است برای کسب اطلاعات بانکی به رویه‌های خاصی چون شرط اجباری (کانادا)، احضاریه‌های اداری (آمریکا) یا توافق یک کمیسیونر مستقل نیاز باشد. در کشورهای زیر مقامات مالیاتی با وجود برخی محدودیت‌ها و تحت شرایط خاص به اطلاعات حسابهای بانکی دسترسی دارند:

- در اتریش (در صورت وجود دعاوی کیفری و یا توافق با مؤدی)؛
- در بلژیک (چنانچه گزارش حسابرسی این گونه اطلاعات را کمکی به مقامات مالیاتی برای کمک به کشف و تعقیب موارد تقلب مالیاتی تشخیص دهد)؛
- در کانادا، آلمان، یونان (در هنگام رسیدگی به پرونده مؤدی مأمور مالیاتی در چارچوب اختیارات خود و پس از دریافت رأی موافق بازرس مالی اجازه دارد که در خصوص کلیه اطلاعات از جمله اطلاعات بانکی که برای انجام وظایفش مورد نیاز است سوال نماید)؛
- در ایسلند، ایرلند، مجارستان، ژاپن، کره جنوبی، مکزیک، هلند (اطلاعات باید به مالیات‌های موضوعه هلند یا درخواست شده توسط قرارداد مالیاتی شریک برای بکارگیری قرارداد یا قانون مالیاتی کشور شریک مربوط باشد)؛
- در نیوزیلند، لهستان (در مواردی که در قانون تعهدات مالی توصیف شده است)؛

- در سوئد، سوئیس (در موارد تحقیقات قضایی)،

- در اسلواکی (بدون هیچ محدودیتی به اطلاعات دسترسی وجود دارد اما درخواست باید به صورت کتبی ارائه شود)؛

- در انگلستان و آمریکا (در صورتی که معیارهای حسن نیت پاول نظیر: ۱- تحقیقات حقیقی ۲- اطلاعات مورد درخواست به تحقیقات مربوط باشد ۳- از کلیه مراحل اداری مورد نیاز پیروی شده باشد ۴- اطلاعات درخواستی هنوز در اختیار مراجع مالیاتی قرار نگرفته باشد)؛

- در کشور پرتغال تنها تحت شرایط زیر می توان نسبت به کسب اطلاعات از بانکها اقدام نمود: ۱- در تحقیقات مربوط به دعاوی حقوقی ۲- حکم اجرایی که به درخواست سازمان مالیاتی توسط داده گاه صادر شده باشد ۳- در مورد پرونده‌هایی که منافع مالی آنها توسط حسابهای بانکی مهیا شده باشد (مثل رفتار خاص پس اندازهای بازنشستگی).

۲۶. در برخی از کشورها تحت شرایط خاص مقامات مالیاتی از قدرت لازم برای گرفتن مدارک بانکی یا ورود به اماکن بانکی برای ارزیابی مستقل اسناد برخوردارند. بعنوان مثال، در اتریش اگر بانک از درخواست معتبر سازمان مالیاتی برای دریافت اطلاعات پیروی نکند، سازمان می تواند از اختیارات خود برای گرفتن اطلاعات استفاده نماید. مقامات مالیاتی ایتالیا برای ارزیابی اسناد بانکی به بانکها دسترسی مستقیم دارند و این در شرایطی است که یا بانک اطلاعات مورد نیاز را فراهم نمی کند و یا نسبت به کامل بودن یا صحت اطلاعات ارائه شده تردید وجود دارد.

۲۷. در اکثر کشورهای عضو OECD کسب اطلاعات بانکی مربوط به طرفهای ثالث غیرمضمون که صرفاً با افراد مشکوک به تقلب‌های مالیاتی مبادلات اقتصادی داشته‌اند، مجاز است. بعلاوه، در غالب کشورهای عضو (استرالیا، کانادا، جمهوری چک، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، ایسلند، ایرلند، ایتالیا، ژاپن، کره جنوبی، مکزیک، هلند، نیوزلند، نروژ، ترکیه، انگلستان و آمریکا) کسب اطلاعات بانکی متعلق به اعضای خانواده فرد مورد درخواست، بلامانع است. در بیش از نیمی از کشورهای عضو OECD می توان اطلاعات مربوط به وضعیت اقتصادی صاحب حساب یا فعالیت‌های اقتصادی وی را که برای اهداف اعتباری توسط بانک دریافت شده، دریافت کرد. به جز کشورهای اتریش، لوکزامبورگ و سوئیس که افشای اطلاعات در آنها صرفاً در خصوص پرونده‌های کیفری اتفاق می افتد؛ کلیه کشورهای عضو بانکها را ملزم می کنند تا در صورت وجود حساب فرد نامبرده در نزد بانک، آن را مشخص نمایند. در کشور بلژیک افشای اطلاعات در پرونده‌های استثنایی به ویژه در پرونده‌هایی که فرضیه وجود یا کمک به تقلب مالیاتی در آنها مطرح است، بلامانع است و بالاخره در کشور پرتغال (جز در پرونده‌های کیفری، که قاضی می تواند فرمان نادیده گرفتن رازداری بانکی را، صادر نماید). در سایر کشورها از جمله یونان، مجارستان، لهستان، اسپانیا و سوئد کسب اطلاعات بانکی متعلق به اعضای خانواده فرد مورد درخواست، ممنوع است.

۴-۵) اختیارات دسترسی سازمان مالیاتی به اطلاعات مالی مؤدیان از منابع و اشخاص مختلف

۲۸. در جدول (۲) شمایی کلی از سطوح اختیارات دسترسی به اطلاعات بانکی مؤدیان توسط سازمان‌های مالیاتی کشورهای عضو OECD و کشورهای منتخب غیرعضو، نشان داده شده است. اطلاعات ارائه شده از سوی سازمانهای مالیاتی کشورهای مختلف نشان می‌دهد که:

- بطور کلی، به غیر از دو کشور مکزیک که در آن محدودیتهایی برای دسترسی به اطلاعات مالی و بانکی از سوی نظام مالیاتی وجود دارد و کشور نروژ که در آن تنها اجازه دسترسی به اطلاعات بانکی مرتبط با امور مالیاتی وجود دارد، در بقیه کشورهای عضو OECD و برخی کشورهای منتخب غیرعضو امکان کسب کلیه اطلاعات مرتبط با امور مالیاتی وجود دارد و سازمان امور مالیاتی از اختیار قانونی لازم برای کسب تمام اطلاعات مرتبط مالیاتی از بانکها و سایر بخشهای دولتی برخوردار است و در حقیقت می‌توان این اختیارات را به کسب اطلاعات از اشخاص ثالث تعمیم داد.

- در تمامی کشورها مؤدیان ملزم هستند در صورت درخواست سازمان مالیاتی اسناد مربوطه را تهیه و ارائه نمایند.

- اختیار ورود به محل فعالیت و اقامت مؤدی به منظور کسب اطلاعات مورد نیاز برای رسیدگی و محاسبه تعهدات مالیاتی در اغلب سازمان‌های مالیاتی تحت بررسی، پیش بینی شده است. البته در ۱۲ کشور، سازمان مالیاتی برای استفاده از این اختیار و ورود به محل کسب مؤدی نیازمند کسب مجوز کتبی است و در دو کشور دیگر نیز تنها در رابطه با پرونده‌های کیفری وجود این مجوز ضرورت پیدا می‌کند. در حال حاضر در انگلستان برای مالیات بر درآمد اشخاص و شرکتهای داشتن مجوز کتبی ضرورت دارد، اما در بازرسی مالیات بر ارزش افزوده و کسر مالیات از حقوق مؤدیان بواسطه کارفرمایان نیازی به وجود این مجوزها نیست. در این کشور از اول آوریل ۲۰۰۹ بازرسی بدون مجوز کتبی، به مالیات بر درآمد اشخاص و شرکتهای نیز تعمیم داده شده است. در کشور قبرس نیز وجود مجوز کتبی برای مالیات بر درآمد الزامی و برای ارزش افزوده غیر ضروری است. در آلمان جستجوی بدون مجوز و در هلند ورود بدون مجوز تنها در ساعات معمول کاری امکان پذیر است. در فرانسه در کلیه موارد جستجو و توقیف اموال، نیازمند دستور قاضی است.

- در کشورهای تحت بررسی، اختیار ورود به محل اقامت مؤدی محدود می‌باشد. در بیش از نیمی از آنها وجود مجوز جستجو برای ورود به محل اقامت مؤدی برای هر منظوری الزامی است و در دو کشور دیگر نیز تنها در موارد کیفری و تقلب امکان پذیر می‌باشد. در برخی از کشورها موارد استثنایی نیز به چشم می‌خورد (بعنوان مثال ایرلند و مجارستان) به این ترتیب که بخشی از محل اقامت برای اهداف شغلی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- در بیش از نیمی از کشورهای تحت بررسی وجود مجوز کتبی برای توقیف اسناد مؤدی الزامی است.

- در بیشتر کشورهای عضو OECD ماموران مالیاتی می‌توانند بدون کمک سایر نهادهای دولتی درخواست مجوز نمایند. این امر در کشورهای منتخب غیر عضو کمتر رایج است (کمتر از نیمی از کشورها وجود این اختیار را گزارش نموده‌اند).

جدول (۲) - کانالهای دسترسی مقامات مالیاتی به اطلاعات برای تایید تعهدات مالیاتی مؤدیان و حدود اختیارات آنها

ماهیت اختیارات موجود برای مأموران مجاز									کشورها
صدور مجوز تحقیق بدون کمک سایر سازمانهای دولتی	درخواست مجوز تحقیق بدون کمک سایر سازمانهای دولتی	توقیف اسناد مؤدی بدون توافق و وجود مجوز	ورود به محل اقامت مؤدی بدون توافق و مجوز	ورود به محل کسب مؤدی بدون توافق و مجوز	کسب اطلاعات از دیگر بخشهای دولتی	الزام مؤدیان به تهیه اسناد در صورت درخواست	اختیارات تعمیم یافته به اشخاص ثالث	کسب کلیه اطلاعات مرتبط	
(۱) کشورهای عضو OECD									
**√	**√	×	√	√	*√	√	√	√	استرالیا/۱
×	***√	**√	*√	*√	√	√	√	√	اتریش/۱
×	×	۱/√	×	√	√	√	√	√	بلژیک/۱
√	√	×	√(موضوعات)	√(موضوعات)	محدود	√	√	√	کانادا/۱
√	√	**√	**√	**√	√	√	*√	√	شیلی/۱
√	√	√	۱/√	√	√	√	√	√	جمهوری دانمارک
×	×	√	×	√	√	√	√	√	استونی
×	×	×	√	√	√	√	√	√	فنلاند
×	×	۱/×	×	۱/×	√	√	√	√	فرانسه/۱
√	√	۱/×	×	√(در ساعات)	(برخی)	√	√	√	آلمان/۱
۱/×	۱/×	۱/×	×	۱/×	√	√	×	√	یونان/۱
×	×	√	×	√	√	√	√	√	مجارستان
×	√	√	√	√	√	√	√	√	ایسلند
√	√	√	۱/×	√	√	√	۱/√	√	ایرلند/۱
۱/√	√	۱/×	×	√	√	√	√	√	ایتالیا/۱
√	√	×	×	×	√	√	√	√	ژاپن
√	×	×	×	×	√	√	√	√	کره
×	×	×	×	×	√	√	√	√	لوکزامبورگ
√	×	×	×	×	√	√	√	۱/√	مکزیک/۱
√	√	۱/×	×	√(در ساعات)	√	√	√	√	هلند/۱
√	√	√	×	√	۱/√	√	√	√	نیوزلند/۱
×	×	√	×	√	۱/√	√	√	۱/√	نروژ/۱
×	×	×	×	×	√	×	×	×	لهستان
×	√	۱/×	×	۱/×	√	√	√	√	پرتغال/۱
×	×	√	×	√	√	√	×	√	اسلواکی/۱
×	√	√	×	√	√	√	√	√	اسلونی
؟	√	×	×	×	√	√	√	√	اسپانیا
×	×	۱/×	۱/×	۱/×	√	√	√	√	سوئد/۱
√	√	×	×	×	√	√	√	√	سوئیس
×	√	×	√	√	√	√	√	√	ترکیه
√	√	×	×	√	√	√	√	√	انگلستان
۱/√	×	×	×	×	√	√	√	√	آمریکا/۱

ماهیت اختیارات موجود برای مأموران مجاز									کشورها
صدور مجوز تحقیق بدون کمک سایر سازمانهای دولتی	درخواست مجوز تحقیق بدون کمک سایر سازمانهای دولتی	توقیف اسناد مؤدی بدون توافق و وجود مجوز	ورود به محل اقامت مؤدی بدون توافق و مؤدی و مجوز	ورود به محل کسب مؤدی بدون توافق و مؤدی و مجوز	کسب اطلاعات از دیگر بخشهای دولتی	الزام مؤدیان به تهیه اسناد در صورت درخواست	اختیارات تعیین یافته به اشخاص ثالث	کسب کلیه اطلاعات مرتبط	
(۲) کشورهای منتخب غیر عضو OECD									
√	√	×	×	×	√	√	√	√	آرژانتین
×	×	×	×	×	√	√	√	√	بلغارستان
×	×	√	×	√	√	√	√	√	چین
× (مالیات بر ارزش افزوده √)	√	×	×	× (برای مالیات بر ارزش افزوده √)	√	√	۱/√	√	قبرس ۱/
۱/√	×	×	×	×	√	√	√	√	هند ۱/
×	۱/√	×	×	×	√	√	۱/√	√	اندونزی ۱/
×	×	×	۱/√	۱/√	√	√	√	√	لتونی ۱/
×	×	√	×	√	√	√	√	√	لیتوانی
غیر قابل اجرا	غیر قابل اجرا	√	√	√	√	√	√	√	مالزی
×	×	× (مالیات بر ارزش افزوده √)	×	√	۱/√	√	۱/√	√	مالت ۱/
×	×	×	×	×	√	√	√	√	رومانی
×	×	۱/√	×	√	√	√	√	√	روسیه ۱/
√	√	√	×	√	√	√	√	√	عربستان سعودی
×	×	√	√	√	۱/√	√	√	√	سنگاپور
√	√	×	×	√	√	√	√	√	آفریقای جنوبی

Source: Tax Administration in OECD and Selected Non-OECD Countries: OECD (۲۰۱۱) Comparative Information Series (۲۰۱۰)

۶-۴ گزارش اطلاعات توسط مؤدیان

۲۹. در بیش از نیمی از کشورهای عضو OECD (بلژیک، کانادا، دانمارک، فنلاند، فرانسه، ایسلند، ایرلند، ایتالیا، لوکزامبورگ، مکزیک، نروژ، اسپانیا، سوئد، سوئیس، ترکیه، انگلستان و آمریکا) مؤدیان ملزم هستند مقامات مالیاتی را در اظهارنامه مالیات بر درآمد سالیانه از داشتن حسابهای بانکی خارجی مطلع سازند. وظیفه گزارش وجود حسابهای خارجی ممکن است به مبلغ سپرده گذاری شده در حساب و یا بهره واریزی به حساب بستگی داشته باشد. دانمارک و سوئد نیز مؤدیان را ملزم می کنند تا ضمن تفویض وکالت به مقامات مالیاتی برای ارزیابی حسابهای بانکی خارجی موافقت خود را به بانک مبنی بر ارائه گزارش سالیانه از سوی بانک به مقامات مالیاتی همراه با اطلاعات مربوط به بهره پرداختی در سالهای قبل و مانده حساب تا پایان سال اعلام نمایند.

۳۰. در غالب کشورها مؤدیان ملزم نیستند تا بابت افتتاح حساب بانکی خارجی به بانک مرکزی گزارشی ارائه نمایند (بجز به اداره مالیاتی). ارائه چنین گزارشی در کشورهای چک، مجارستان، نروژ لهستان و اسپانیا الزامی است.

۳۱. در کلیه کشورها به جز لهستان افراد مقیم بابت درآمد بهره کسب شده از حسابهای بانکی خارجی مشمول مالیات می-شوند. لهستان اشخاص حقوقی را بابت چنین درآمدهای مشمول مالیات می کند اما درآمد اشخاص از بهره حسابهای بانکی داخلی را معاف از مالیات می داند.

۵) نتیجه گیری

۳۲. سازمانهای مالیاتی در تمامی کشورهای جهان علاوه بر اطلاعاتی که مؤدیان از گردش مالی خود ارائه می کنند، برای محاسبه دقیق میزان تعهدات مالیاتی مؤدیان و راستی آزمایی اطلاعات اظهار شده به منابع اطلاعاتی دیگری نیاز دارند. از جمله این منابع اطلاعاتی می توان به اطلاعات حسابهای بانکی مؤدیان و اطلاعاتی که اشخاص ثالث و بخش دولتی ملزم به ارائه آنها هستند و همچنین اختیارات قانونی سازمانهای مالیاتی برای ورود به محل فعالیت و در پاره ای اوقات محل اقامت مؤدیان اشاره کرد.

۳۳. بر اساس بررسیهای انجام شده، اکثریت قریب به اتفاق کشورهای عضو OECD و کشورهای غیر عضو منتخب، جهت اهداف مالیاتی و غیرمالیاتی اجازه دسترسی به اطلاعات بانکی مؤدیان مالیاتی را به سازمانهای وصول کننده مالیات می دهند و اصل رازداری بانکی مانعی برای تحقق این امر محسوب نمی شود.

۳۴. غالب کشورها برای دسترسی به اطلاعات بانکی دست به ایجاد تغییراتی در قوانین، احکام و رویه های اداری خود زده اند که تا حدود زیادی بیانگر حرکت در جهت گسترش دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی است.

۳۵. دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی با موانع مهمی روبرو است. اولین مشکل این است که همه کشورها به مقامات مالیاتی خود امکانات دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی و از جمله مبادله اطلاعات را فراهم نمی آورند. دوم آنکه همه کشورها از لوازم کافی برای شناسایی مشتریان بانکی خود برخوردار نیستند. برای اطمینان از دقت و اعتبار اطلاعات کسب و ثبت شده توسط بانکها که در رابطه با شناسایی مشتریان بانکی و بویژه صاحبان ذینفع از حسابهای بانکی است می توان اصلاحاتی انجام داد. سوم آنکه در کشورهایی که وجود منافع مالیات داخلی را برای کسب و ارائه اطلاعات بانکی به طرف قرارداد ضروری می دانند، مانع بالقوه ای برای مبادله اطلاعات بانکی با طرفهای قرارداد وجود دارد. چهارم آنکه شرط ارتباط متقابل نیز در برخی از کشورها مانعی برای مبادله اطلاعات است.

فهرست منابع

۱. حاج محمدی، فرشته، گزارش، بهبود دسترسی به اطلاعات بانکی در راستای اهداف مالیاتی در کشورهای عضو

OECD، سازمان امور مالیاتی کشور، دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی، ۱۳۸۸

۲. OECD (۲۰۱۱). Tax Administration in OECD and Selected Non- OECD Countries: Comparative Information Series (۲۰۱۰)

